בעישורייתא וחומשייתא · אם יש לחלקם למשנת העודפות להוליכן עשרה עשרה לו ה׳ ה׳ ואין אחד לו פחות מאלו לכלל ה׳ יש לומר שטעה בחשבונו אם עישורייתא ניכרו טעה בין חמשים לארבעים לו בין ארבעים לשלשים ואם אינן עשיריות ויש חמישיות יש שהיו רגילין למנות חמשה חמשה ואם היו עודפות הרבה כגון כ״ה טעה בעשיריות כדפי׳ ויש כאן טעות של כ׳ בדילוג אחד ובה׳ העודפות טעה בין ג׳ לארבע לו אם עודפות ט״ו לו כ״ה טעה ג׳ פעמים לו ה׳ פעמים בחשבון של חמש אבל אם עודפות על החמישיות אחת לו ב׳ לו ג׳ וד׳ אינן מגיעות לה׳ לא טעה כלום וכולם מתנה: **ואי איניש תקיפא הוא** · זה שנתנה לו אדם קשה הוא שאינו רגיל לגמול חסדים ולתת מתנת חנם: **מאי** · במה יתלה זה לעכבם בידו: **אמר ליה** · כיון דליכא למימר טעה בחשבון תלינן למימר דלמא מיגזל גזליה זה ימים רבים וזה לא ידע והשתא מלאו לבו להשיבו: **דלא שקיל ותרי ליה** · לא נשא ונתן עמו מעולם: **בשילהי פירקין** · בסיום לדרוש בחתי ולא שמעתי תחילת דבריו: **שמעי׳ דקאמר קרי קרי** · שמעתי דורש ומזכיר דלעיל תמיד: **יתיבנא לך** · לאחר זמן: **בני גרמידא** · אמה אמה: **ליתנהו** · אם יש לו בגנו גדולות בני אמה: **ליתנהו** · ושודן קטנות הן לאסור: **ולרדות את כוורתו** · על שם שעשויות חלות חלות ודבוקות מדופן אל דופן קרי ליה רדייה כרדיית פת מדובקת בתנור: **מה שעזי חולבות מכור לך** · בכך וכך זוז אם מעמו אם רב, יגיעך: **מוסר** · שהרי קיבל עליו הפסד ושכר הלכך אפי׳ ימלא יותר משוה הדמים אין כאן אגר נטר ליה דאי הוה בעיר מדמים נמי הוה שקיל: **אבל אמר לו כך וכך פעמים** · **ותעיל** גביה בשכר הקדמת המעות, **אסור**: **ליכא דאמרי** · גבי קרי אמר רבא שפיר דמי: **והא תניא אסור** · גבי גזה וחלב: **נאמן מינים הא רבנן** · חלב הבא לאחר זמן אינו גדל מכח חלב שהיה בבהמה בשעת מכר דהא כי שקיל להאי כוליה לגמרי אתי אחרינא: **אבל הכא** · הוסף על הדלועים קטנים ונעשו גדולות: **מיניה קרבו** · מכח הקטנות בא והקטנתם כבר הין בשעת מכר ומדידיה הוא דקא משכח ואזיל: **דכי שקלי ליה להאי** · בוליגא זוטרתי לא אתיא אחריתי ש״מ מגופיה קרבו: **אחביתא דחמרא** · שיש ביניך: **אם תקפה** · אם מחמת קרוב

בעישורייתא וחומשייתא, א״ל רב אחא ברריה דרבא לרב אשי ואי איניש תקיפא הוא דלא יהיב מתנה מאי? א״ל דלמא מיגזל גזליה ואבלע ליה בחשבון דתניא *הגזל את חבירו והבליע לו בחשבון יצא ואי איניש דאתי מעלמא דלא שקיל ותרי בהדיה מאי א״ל? דלמא איניש אחרינא גזליה וא״ל כי זיף פלוני פשיטי מינך אבלע ליה בחשבון/ אמר רב כהנא "הוה יתיבנא בשילהי פרקי דרב ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי קאמר", בתר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי דקאמר רב? אמרו לי הכי קאמר רב: האי מאן דיהיב זוזי לגינאה אקרי וקא אזלי עשרה קרי בני זרתא וא״ל יהבינא לך בני גרמידא, אתנהו שרי, ליתנהו אסור, פשיטא: מהו דתימא כיון דממילא קא רבו שפיר דמי קמ״ל, כמאן? כי האי תנא דתניא ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו, מצאו חבירו ואמר לו "מה שעזי חולבות מכור לך, מה שרחלי גוזזות מכור לך, מה שכוורתי רודה מכור לך" מותר אבל אם אמר לו "מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך, מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך, מה שכוורתי רודה כך וכך מכור לך" אסור ואע״ג דממילא קא רבו, כיון דליתנהו בההיא שעתא אסור, איכא דאמרי אמר רבא דיון דממילא קא רבו שפיר דמי, והתניא כך וכך אסור התם לאו מיניה קא רבו-דשקלי ליה להאי ואתי אחרינא בדוכתיה הכא מיניה קא רבו דכי שקלי ליה להאי לא אתי אחרינא בדוכתיה/ "אמר אביי שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה "הילך ארבעה זוזי אחביתא דחמרא: אם תקפה ברשותך אל יקרא אי זילא ברשותי" א״ל רב שרביא לאביי האי

בעישורייתא וחומשייתא · אם היו רגילין בחמשה כדרך שאתו מונין אחד אחד ולדידן הוי בכל ענין בכדי שהדעת טועה: **מזה** שעזי חולבות מכור לך מותר · הך ברייתא לא קשיא דאסר לקמן פרדיסא בסוף פירקין (דף עב·) דהכא אין רגילות לזלזל בשביל המתנת יום או יומים לכך מותר שמקבל עליו הפסד ושכר וכך יכול להפסיד כמו להשתכר הלכך אפילו ימלא יותר מן הדמים שנתן לא הוי אגר נטר אבל פרדיסא אסר רב דקא אזיל גביה טובא שרגיל לקנות בעוד שהוא בוסר ומשום הקדמת מעות עד זמן הבציר אזיל גביה והוי אגר נטר ואע״ג דהתם נמי זימנין דאית בהו תיובתא דקתאמר שמואל כגון ברד או קרח או גשמים ומפסיד הכל רב לא חייש להכי דלא שכיח הוא וא״ת לרב דאסר פרדיסא מ״ש ממסכנתא דסורא דשמעת לקמן (דף סז:) דשריא לכ״ע דכתבי הכי במשלם שניא אילין תיפוק אדעא דלא בלא כסף דשרי אפילו לכמה שנים לאוזולי גביה כ״ש לשנה אחת ויש לומר דשאני מסכנתא דסורא שקונה קרקע מעכשיו במעות ושטר לפירותיה אי לא יפדנה הלוה אבל פרדיסא אינו זוכה בשום דבר והוי זוזי הלוואה גביה עד הבציר ועוד דמסכנתא דסורא קנוי לו קרקע לכל דבר אפי׳ למשכנה בה פרי ולהעמיד שם בהמותיו וכל דשמיש שירצה אבל בפרדיסא אינו מוכר אלא יין בלבד [א]ועוד י״ל דרב לא אסר פרדיס׳ אלא דוקא *כשאמר ליה כך וכך הינין מכור לך אבל אם מכר לו הן רב הן מעטן מה שיגדל מודה רב דשרי ואפ״ה שרי שמואל משום תיובתא שהיין יהיה רע ולא ישוה הדמים שנתן והכא בקרי ועזי מולבו׳ דאסור מודה שמואל דלא שייך ביה תיובתא ולאיכא דאמרי נמי דשרי רבא כיון דממילא קא רבו אתיא אפי׳ אליבא דרב ואע״ג דהתם נמי ממילא קרבי [ב] איכא לאוקמי דהתם מיירי בפרדיסא כשלא יצא עדיין הפרי כלל: **אי** תקפה ברשותך · תימה דהיכי מיירי **אם בשמשך** א״כ אפילו אמר ליה אי תקפה אי זילא ברשותך ואי יקרי ברשותי הוה שרי שהרי מתנה עמו אם יוקיר יהא המקח קיים **מעכשיו** ואין המעות הלוואה אלא אי תקפה אי זילא יהא המקח בטל ויהיו המעות הלוואה ויחזירם לו ומה רבית יש כאן **אי בשלא משך** מה צריך להמעות אי תקפה ברשותך כי לא אתי יכול לאחזר דליכא מי שפרע כיון שמפסיד הכל דלמשמע לעיל בפ׳ האזהב (דף מט:) גבי ההוא אמרא דבעי למנסביה דבי פרזק רופילא וי״ל דלעולם איירי **בשמשך** ואפ״ה אסור אי אמר אי זילא ברשותך דאשיב קרוב לשכר ורחוק להפסד כדאמר לקמן (דף ע·) גבי עיסקא דאסור אע״ג שיכול להתנות שאם יבא הפסד בעיסקא יהיו כל המעות הלוואה ואם יבא ריוח יהיו כולם פקדון אלא ודאי כיון דאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו בתנאי להחשיבם פקדון א״ג **מעכשיו** **בשלא משך** וצריך להתנות, דאי לא מתני איכא מי שפרע דאין בו כל כך הפסד דאיכא דיתיה ליה בחלא עפי מבחמרא כדאמרינן בהמוכר את הספינה (ב״ב ל׳ פד: ושם) וא״ת אכתי כי לא אתני נמי יכול לאחזר בו אי תקפה דמקח טעות הוא אפי׳ הביאו לוקח בביתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא״כ חגיגא בהמוכר את הפירות (שם ל׳ לא. ושם) גבי מוכר יין לחבירו והחמיץ לא שנו אלא בקנקנים לוקח אבל בקנקנים דמוכר מאי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך ואפי׳ מאן דפליג התם ואמר מזגא דגברא גריס מ״מ כי אתני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא והא מקח טעות הוא דליכא למימר מזגיה לוקח גריס כיון דהתנה עמו דאי תקפה ברשותיה ובסוף פירקין (ד׳ עג:) נמי אמרינן גבי רבנן דיהבי זוזי לחמרא בתשרי ומבחרי להו בטבת וקאמר לחמרא יהבי ואחלא לא יהבי ואין לחלק בין מוכר בתשרי ולוקח בטבת לשאר השנה דבהמוכר פירות לא קמפליג בין קודם טבת לאחר טבת לכך נראה דהקפה דהכא לאו הייט שהחמיץ אלא קלקול בעלמא כמו יין הנמכר בחנות דהמוכר פירות דאותו שהחמיץ אחר תשרי היה עומד להתחמץ כדאמר בסוף פירקין ואותו הוי מקח טעות אבל תקיף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהבי זוזי והוי תקפה דהכא כי ההוא דהמוכר פירות דאמר רבא אלי מאן דזבין חביתא דחמרא ותקיף כו׳ דלאו הייט החמיץ דבעי בתר הכי אלא מאי אלף על גב דבהתיא דברכות (ד׳ ה:) רב הונא תקיפא ליה אדבע מאה דני דחמרא הוי החמיצו דקאמר אייקר אלא מ״מ הך דהכא לאו הייט החמיץ כדפי׳ וא״ת מאי צריך לקמן (שם) טעמא דמעיקרא אלא אלא תיפוק ליה דאפילו ליה למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקבל עליה יוקרא וזולא קרוב לזה ולזה הוא וי״ל דקלקול של חימוץ שכיח הלכך אע״ג דמקבל עליה יוקרא וזולא הוי רחוק להפסד והוי דומה לרבית אי לאו טעמא דמעיקרא אלא אלא*:

[ועי׳ תוס׳ כ״ב ע״ב: ד״ה ואם יזוע]

הלוי

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה מה. ועי״ל כו׳. כ״כ אבל כל הפוסקים חולקים ע״ז: [ב] שם איכא לאוקמי כו׳. כ״כ אבל רש״י שם ד״ה פרדיסא והכא״ש וש״ס כתבו בוסר או סמדר וקושית תוס׳ תיקן המ״מ משום דאין דרך למכור פירות פרדס כך:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה מה וכו׳ כשאמר ליה כך וכך הינין. עיין גיטין דף ל ע״א תוס׳ ד״ה כיון:

מהגה

מקרים נוסף ואל״ה דאין לפסיר הדון כאתנה, אבל נאמן אין לזוק לאחרינו

נוסא דזאאות טעות על תעלום מראה כדי לקבל תגר לאחר מן

מהגה

(א) (ב) ב׳ לשונות בדינו תעלות מראה דבור דזרעים - בגרא התעלות דם קלטת ניקבל אותה מאחר יותר לאחר טיגלו עוד - דהיינו תוספת טבא

מאיר לא - סימן כה בא להבליל הקיר (והבדל) בין ב׳ הלשונות

ל א מיי׳ פ״ד מהלכות מלוה ולוה הלכה י סמג לאוין קלו טוש״ע ח״מ סי׳ רלב סעיף ב:

לא ב מיי׳ פ״ד מהלכות גזילה סל״ י וס״ת מהלי גזילה ואבידה הל׳ ח סמג עשין עא טוש״ע ח״מ סי׳ שמ סעיף ח וסי׳ שסו סעי׳ ב בכ״מ:

לב ג מיי׳ פ״ט מהל׳ מלוה ולוה הלכה ג סמג לאוין קלו טוש״ע י״ד סי׳ קעב סעיף ט:

לג ד מיי׳ שם הלכה י סמג שם טוש״ע שם סעיף ח:

לד ה מיי׳ שם פ״ח הלכה י סמג לאוין קלו טוש״ע י״ד סי׳ קעב סעיף יג:

ל״ק קיח: